

REISZ T. CSABA

„Négyzetkataszter”: A magyarországi kataszteri felmérés térkép- és iratanyagának katasztere, 1850–1918

Kutatási terv, NFKI Alap K 132723

1. Háttér, nemzetközi előzmények, megoldandó problémák. Saját előzmények a projektben

A földadó kivetéséhez szükséges, a földterület mennyiségi, minőségi és tulajdonosi paramétereit megállapító kataszteri felmérés – majd azt követően az adóigazgatási ügyintézés – során jelentős mennyiségű olyan térkép- és iratanyag keletkezett, amely a köz-, gazdaság-, társadalom-, hely- és családtörténet számára elsőrangú, sokszor hiánypótló forrást jelent. E forrásanyag számos körülmény (impériumváltások, szervezetfejlesztés, időmúlás, őrzési feltételek) miatt részben megsemmisült, részben szétszóródott, de még így is jelentős mennyiségű. Éppen a terjedelme miatt az anyag kutatása nehézkes vagy szinte lehetetlen, mert csak igen kevés helyen dolgozták fel darabszinten, és nem hozzáférhetőek tértől és időtől függetlenül (online).

Az 1850-ben megkezdődő magyarországi kataszteri felmérés az Osztrák Birodalom német és itáliai területein 1817-ben megindult kataszteri felmérés szerves folytatása volt. Az utóbbiak részletes feltárását végzi a *Der Franziszeische Kataster* (www.franciszeischerkataster.at) projekt, amely Bukovina és Karintia után harmadik szakaszában Osztrák-Sziléziát dolgozza fel 2018–2021 között (sokkal kisebb területet sokkal hosszabb idő és jobb kutatási kondíciók között). Az e projekt kezdeti szakaszában feltárt szakirodalom Magyarországra vonatkozó teljes hiánya volt az egyik ösztönzője a hazai katasztertörténeti kutatásoknak.

Jelen pályázat szorosan kapcsolódik a 2013–2015. évi OTKA-pályázathoz, az ott elmondott háttér, megoldási problémák, kulcskérdések és célkitűzések jórészt azonosak. A pályázat ön-

álló értékelésének érdekében szükséges a főbb elemeket megismételni.

Történet. A modern állam a magánosok vagyoni erejét meghaladó közösségi, továbbá államszervezési feladatai (állam- és közgazdaság, igazságszolgáltatás, közbiztonság, gazdasági élet szabályozása, egészségügy, oktatás, kultúra stb.) költségeinek fedezésére a magántulajdon és a termelés, a forgalom és a fogyasztás egy részét különféle jogcímenek (egyenes- és fogyasztási adók, vámok, jövedékek, illetékek, díjak formájában) önkényesen, rendeleti úton vagy törvényes felhatalmazás alapján elvonja.

Az alapvetően agrárgazdálkodást folytató országokban, így a Habsburg Monarchiában és a részét alkotó Magyarországon az egyik alapvető adótárgy a föld lehetett, így az államhatalom számára ennek adóztatása egyértelmű törekvés volt. Már II. József is kísérletet tett arra (1785–1790), hogy az adó alapjául szolgáló földterület nagyságát és művelési ágakon és minőségen alapuló jövedelmét az adó lehetőleg igazságos, mindenestre elviselhető mértékű kivetéséhez pontosan meghatározzák.

Az állami feladatok költségigénye nem nélkülözhetette a földadó bevételeit, ezért az örökös tartományokban 1817-ben bevezették az állandó (vagyis hosszú időre megállapított adóalapként szolgáló) földadókatasztert. Tekintettel arra, hogy a földterület felmérése évekig eltartott, 1819-ben egy elsősorban becslésen alapuló ideiglenes földadó bevezetését is elrendelték. A kataszteri felmérések végeztével, annak alapján szabályozták a földadót 1869–1881 között.

A szabadságharc leverése után a Habsburg-államigazgatás Magyarországon is hasonlóképpen járt el: 1849. október 20-án császári nyílt parancs (pátens) rendelte el az állandó

földadókataszter felállítását, és annak elkészültéig 1850. március 4-én egy újabb pátens az ideiglenes földadókataszter elkészítését rendelte el (1853-ra elkészült). Ez szolgált a földadó kivetésének alapjául 1883-ig.

A részletes kataszteri felmérés az 1853-ban megkezdett háromszögelési felmérések alapján, 1856-ban indult meg, és bár az ország egész területén nem, 1891-re már az állam 70,5%-ára, 1916-ra közel 80%-ára vonatkozóan elkészült. A kataszteri felmérés szervezetét, az ott alkalmazott mérnököket számos egyéb szakmai feladattal terhelték, amelyek hátráltatták a felmérési munkálatokat. 1875-ben indult a földadó-szabályozás, de ezen kívül a mérnökök szerepet kaptak a telekkönyvi betétszerkesztésben, a birtokrendezéseknél, végezték a mérnöki felmérést, helyszínelést és nyilvántartást, bírósági eljárásoknál működtek közre és egyéb feladatokban is részt vettek (Budapest felmérése, a Duna, a Tisza hullámterének helyszínelése, erdőbirtokok háromszögelése, bányászati érdekű háromszögelési és felmérési munkák, határrendezés). A kataszteri felmérés olyan részletességű volt, hogy eredményeit az adókiivetésen túl is számos célra hasznosíthatták, ezért majd a szervezetet is átalakították. A felmérési tevékenység alapvető jelentőségét hangsúlyozza, hogy a szervezet új elnevezése Állami földmérés lett.

Gyűjtemények. Az előkészületi, tisztázati, másolati térképek, valamint a kapcsolódó iratanyagok a kataszteri térképtárakba kerültek, de az anyag egyes másolatait hivatalból, a további adóügyi vagy ingatlan-nyilvántartási célokra a pénzügyigazgatóságok, a járásbírók (mint telekkönyvi hatóság) és a községek is őrizték, abból másolatot bárki rendelhetett. A történeti forrásanyag a megyei levéltárakba került (szerencsés esetben az iratképzők iratanyagával, illetékesség alapján), illetve a Magyar Országos Levéltárba és az Országos Széchényi Könyvtárba is jutottak térképek és iratok. A Budapest Főváros Kormányhivatala Földmérési, Távérzékelési és Földhivatali Főosztálya is őriz kataszteri térképeket és iratokat, továbbá a Néprajzi Múzeum korábbi gyűjteményének egy kis maradékát, az ún. mérőföldlapokat. Az

öt kataszteri térképtár (Budapest, Pozsony, Kassa, Temesvár, Zágráb) térkép- és iratanyaga közül csak a felvidékiek maradtak meg jó állapotban, ezt Pozsonyban őrzik. Erdély jó részén és azon belül a Székelyföldön a kataszteri szervezet nem végzett felmérési munkát 1918-ig, a hiányzó kataszteri térképeket 1892 után a községek tagosítási munkálatai során készített térképekkel helyettesítették. Tudományos körökben éppen ezért vitatott, hogy vannak-e kataszteri térképek Erdély belső részéről, a vitás kérdést az ottani gyűjtemények feldolgozása oldhatná meg.

Megoldandó problémák. A közgyűjteményekbe a forgalomból kivont, a napi ügyintézésben nem, csak a történeti-néprajzi kutatásban hasznosítható iratok kerültek, az átadás-átvétel részletessége, dokumentáltsága alacsony színvonalú vagy semmilyen sem volt. Ma a gyűjteménykezelők sokszor azal sincsenek tisztában, hogy mikor, milyen módon, kitől, mennyire teljesen és pontosan milyen dokumentumtípusok kerültek az intézményekbe. A gyűjteményi nyilvántartási előírások professzionalizálódásával azután – általában a dokumentumokra írt elnevezések alapján – leírták az egyes gyűjteményeket, de nem voltak, nem lehettek tekintettel az iratok pontos elnevezésére, rendszerben betöltött helyük szerinti csoportosítására.

A legfőbb megoldandó probléma tehát azon gyűjtemények meghatározása, amelyekben a kataszteri felmérésre vonatkozó dokumentumok találhatóak, továbbá az őrzött iratanyag egyes irattípusainak pontos feltárása, elhatárolása a többi irattól, a kataszteri felmérésben való helyük megállapítása. Különösen nehéz feladat az évtizedek alatt rögzült téves információk (pl. úrbérrendezési térképek kataszteri térképek közé sorolása) korrigálása. Mindezt követően pedig az irattípusokon belül a konkrét dokumentumok számbavétele (leírása, nyilvántartásba vétele) szükséges a további kutatások érdekében. Ez a hatalmas munka meghaladja jelen projekt lehetőségeit. A projekt csak a kataszteri felmérés során keletkezett iratanyag vagyis a felmérési felügyelőségek iratanyagának feltárásával kíván foglalkozni

(ezt is csak két megyében tudjuk egyelőre elvégezni).

A kataszteri felmérés szervezetére vonatkozó központi irattári anyag szinte teljességgel megsemmisült (a pénzügyminisztérium korabeli durva selejtezése miatt), a korai időszak iratanyaga azonban Bécsben kutatható. A területi felmérési felügyelőség irataiban reményeink szerit olyan ügyviteli iratok is fennmaradhattak, amelyek a hiányzó központi anyagot pótolni tudják. Ezek feltárása és a kutatás számára ismertté tétele elengedhetetlen a felmérés története és a keletkezett dokumentumok helyes feldolgozása érdekében.

Előzmények. Az előző OTKA-projektben rögzített általános előzményeken túl most csak saját tevékenységünket ismertetjük: 2007–2009 folyamán a kataszteri térképek és oleáták (S 76, S 78) digitalizálásában közreműködtünk, 2008-ban módszertani tanulmányt készítettünk a kataszteri térképek tömeges digitalizálásáról. A 2013–2015 között futó OTKA-projekt keretében az MNL OL S 79 állag 1221 csomójában 1798 település kb. 14 500 iratát egyedileg feltártuk, kb. 45 000 felvételi előrajzot digitalizáltunk. Az adatokat és a digitalizált térképállományt a Hungaricana Közgyűjteményi Portálon (www.hungaricana.hu) is publikáljuk. A megyei levéltárakban őrzött kataszteri iratanyag feltárására benyújtott új OTKA-pályázat (2016–2019 között) jó értékelést kapott, de forráshiány miatt nem támogatták.

2016 óta a katasztertörténeti kutatásokat az első OTKA-pályázathoz kapcsolódóan, de annak keretein kívül létrehozott *Catastrum. Évnegyedes katasztertörténeti folyóirat* folyamatos megjelenése támogatja. A 2019-ben 6. évfolyamát kezdő szaklap évi négy számban 256 oldalon kb. 20-25 cikkel gyarapítja a katasztertörténeti irodalmat. A szerzők között ausztriai, szlovákiai, erdélyi, szerbiai és horvátországi kutatók is szerepelnek, emiatt a folyóirat nemzetközi ismertségű. A *Catastrumot* az MTA Történettudományi Bizottsága 2018-ban A típusú történettudományi folyóiratként ismerte el. A lap főszerkesztője a projekt vezető kutatója, felelős szerkesztője a senior kutató.

A korábbi évek folyamán végzett térkép-digitalizálás eredménye csak részben hozzáférhető, és az csak a digitalizálást és publikálást végző magáncégnek köszönhető, a levéltárak anyaguk teljes közreadását nem végezték el. A kataszteri térképszelvények szelvény formában az OL esetében a Hungaricana Közgyűjteményi Portálon vagy a megyei kataszteri DVD-ken érhető el (Győr-Moson-Sopron, Vas, Veszprém, Békés, Nógrád, Tolna megye), a többi megye anyaga csak mozaikolt (települési határ mentén körbevágott), georeferált és összeillesztett formában érhető el (www.mapire.eu), az egyes térképművekről és szelvényekről szabatos leírás nem készült, a levéltári nyilvántartórendszerben nem szerepelnek. Éppen ezért az is feladat lenne, hogy a megyei levéltárak anyagából készült digitális felvételeket feldolgozzuk (leírva pl. a keletkezés adatait, a készítőik neveit stb.).

A térképanyag a kapcsolódó iratanyag nélkül csak részben alkalmas a történeti forrásérték kiaknázására, sok esetben pusztán illusztrációként használható fel. Éppen ezért szükséges, hogy a kataszteri térképek mellett a kataszteri iratokat is feltárjuk.

2015 januárjában felmértük a megyei levéltárak kataszteri térképi és iratanyagát, amely csaknem 1200 ifm terjedelmű (az MNL OL-é: 140 ifm). E terjedelemnek egy része keletkezett 1850–1918 között. A kataszteri munkálatokra vonatkozó vagy azokhoz kapcsolódó dokumentumok többféle cím alatt kerültek be a nyilvántartásba. Jellemzően „kataszteri térképek”, „kataszteri birtokvázlatok”, „telek(jegyző) könyvi iratok”, „kataszteri iratok” cím vagy az iratképző/iratátadó alatt (felmérési felügyelőség, földmérési igazgatóság, megyei törvényszék, járásbíróóság, Állami Földmérési és Térképészeti Hivatal, földhivatal) szerepelnek a fond- és állagjegyzékben. A témához kapcsolódóként esetenként úrbéri, tagosítási és legezőtérképeket is megadtak.

A fondok/állagok jellemző segédlete a raktári jegyzék (papíralapon, elektronikus formában, kutatóteremben, ritkábban online módon). Az iratanyag a települések ábécérendjében rendezett, azon belül kronológiai rendet

követnek (keletkezés éve), a szelvények száma sokszor szerepel. Az iratok irattípusonkénti feltárása csak kevés helyen, de ott jó minőségben történt meg (HML, NML, VaML). Dokumentumszintű leírással iratok esetében a megyei levéltárak jellemzően nem rendelkeznek, legfeljebb a térképekről készült darab szintű jegyzék (Excel-formátumban).

A 2006–2014 között, szinte kizárólag az Arcanum Adatbázis Kft. által végzett digitalizálási tevékenység eredményeképpen inkább az jellemző, hogy a kataszteri térképeket már teljesen vagy legalább részben digitalizálták. A digitális állomány jellemzően a levéltár rendelkezésére áll (külső) merevlemezen vagy DVD-n, a fájlok paraméterei viszonylag egységesek.

A megyei levéltárak közül 11 szeretne részt venni a kataszteri iratanyaguk feltárásában, az anyagi lehetőségekre tekintettel az egyetemi központokban működő BaML és HBML anyagát szeretnénk feldolgozni (Scope levéltári nyilvántartásba is felvenni).

2. Hipotézis, kulcskérdések, a projekt célkitűzései

Jelen pályázat célja, hogy az online elérhető kataszteri térképekhez az MNL OL-ban őrzött jegyzékeket, jegyzőkönyveket digitalizálja és online hozzáférhetővé tegye, két megyei tagintézményben őrzött kataszteri térképek és iratok iratszintű feltárását elvégezze, folytassa a kataszteri felmérések történetére vonatkozó forrásanyag feltárását. Kiemelt cél, hogy a kataszteri felmérés térkép- és iratanyagának kataszterét kialakítsuk és adatokkal feltöltését megkezdjük („Négyzetkataszter”). A vállalt feladatok jellegét és mennyiségét a korábbi tapasztalatok alapján, a túlvállalás elkerülésével határoztuk meg:

I. Kataszteri iratanyag digitalizálása és publikálása

- a) Az MNL OL kataszteri iratanyaga

II. Szervezettörténet

- a) Bécsi iratanyag szisztematikus feltárása (évi 1 hónap)
- b) Protopográfiai gyűjtemény, névtér (1600 személy)

III. Iratanyagfeltárás

- a) a megyei levéltárakban a felmérési felügyelőségek kataszteri térkép- és iratanyagának feltárása

IV. Kataszter². A kataszteri térkép- és iratanyag lelőhelykatasztere

- a) Alaptérkép elkészítése (poligon- és ponttípus, GIS-rendszerhez)
- b) Adatbázis építése (OL és megyei intézmények anyagából)
- c) Pozsonyi geodéziai és kartográfiai levéltár adatainak bedolgozása
- d) Román Nemzeti Levéltár Maros Megyei Hivatalának kataszteri gyűjteménye feldolgozása
- e) Kataszter² lelőhelykataszter létrehozása, vizuális megjelenítés kialakítása

ad I.

Csupán az MNL OL kataszteri telekkönyveinek összmenyisége 890 000 oldal, ennek digitalizálása a kapacitást tekintve hosszú távú terv, de szükséges, mert az online elérhető kataszteri térképek ezek nélkül csak részben értelmezhetők; online elérhetőségük a telekkönyvek használatát növelik. A nagyméretű ívek (4 oldal) adatai sokszor egymást követő ívek oldalpárjain szerepelnek, az oldalak nem felvághatóak, ezért csak lapozásos technikával digitalizálhatók. Ez nagy szkennert igénylő, lassú feladat. A legolcsóbb piaci ár (40 Ft/felvétel) alapján 400 000 oldal (200 000 felvétel) tervezhető. Az iratanyag digitalizálásra előkészített, de annak kiadása és reponálása ilyen mennyiségnél szintén jelentős. A munkát külső vállalkozó bevonásával végeznénk, mert saját munkatárssal annak bérköltsége közel ugyanannyi lenne, míg a nagyteljesítményű szkennert két évig más feladatra nem használhatnánk.

ad II.

a) Österreichisches Staatsarchiv

1. Állami és kataszteri felmérési költségvetés (1850–1867): ÖStA KA Reichsrat Gremialakten (1851–1861) (Cataster és a Staatsvoranschläge is külön vezérszó)
2. ÖStA HHStA Az uralkodói kabineti iroda Vorträge sorozata
3. ÖStA FHKa Finanzministerium, Präsi-

um, Hauptreihe, Akten (évrendezett 1857-ig, indexek átnézésével kutatható, 1858–1867: tárgyi alapon rendezett egységek 1858–1967 között)

4. Kataszteri iratok (szervezettörténet)

ÖStA HFA Finanzministerium, Katasterabteilung. Generaldirection des Grundsteuerkatasters, 1850–1871. Iratanyag: 293–617. doboz (mellékletek: 618–687. doboz). Protokoll (ülésjegyzőkönyv, 166–197. kötet) és index (123–156. kötet)

Nincs szakirodalmi adatunk arról, hogy a bécsi levéltári anyagot a katasztertörténeti kutatásokban mások hasznosították volna, pedig egyrészt jól rendezettsége okán, másrészt a magyarországi források teljes hiánya miatt ezek feltárása elengedhetetlen, ez tudományos tevékenységet igényel. Az adatgyűjtést a szenior kutató végzi, aki az anyag feltárását 2015-ben és 2017-ben Klebelsberg Ösztöndíjjal megkezdte (de annak szabályzata szerint 5 éven belül kettőnél többször nem veheti igénybe). Évente legfeljebb 1-1 hónapnyi időtartamban kutatna, az utazási, biztosítási, szállásköltségek és a napidíj tervezése szükséges.

b) *Prozopográfiai gyűjtemény, névtér*

A kataszteri szervezetben tevékenykedő tisztviselőkről átfogó ismereteink nincsenek (származás, családi háttér, iskolázottság, szervezeten belüli családi kapcsolatok: „felmérő dinasztiák”). A szóba jöhető források jelentős részét feltártuk, részben hozzáférhetővé tettük, a szervezet több kiemelkedő tagjának önálló cikket szenteltünk a *Catastrum* hasábjain. A legfontosabb forrástípus, a szolgálati törzslap 760 személyről áll rendelkezésre, a tiszti címtárban közel 1900 személy szerepel (közel 2600 alakban). Egységes szempontok szerint összeállított prozopográfiai gyűjteményt kívánunk létrehozni kb. 1600 személy adataiból. Ez a különféle adatbázisok és a Scope nyilvántartás névtérépítéséhez is nagy segítséget nyújt.

ad III.

A Baranya Megyei Levéltár (VI.181. Pécsi Állami Földmérési Felügyelőség /1851–1867: Pécsi Felmérési Felügyelőség, 1945-től: Álla-

mi Földmérés 11. számú Felügyelősége/ iratai, 1851–1949, 125,55 ifm) és a Hajdú-Bihar Megyei Levéltár (VI.127. M. Kir. Állami 12. Földmérési Felügyelőség Debrecen iratai, 1850–1950, 48,57) iratanyagának darabszintű feltárását később felveendő fiatal kutatóval dolgoztatjuk fel. Munkáját egy-egy tapasztalt levéltáros kolléga segíti, a munkát a szenior kutató irányítja. A feladat nehézségét növeli a távolság, ugyanakkor kiemelendő, hogy a fővároscentrikus kutatóhely-létrehozással szemben vidéki intézményben hozunk létre tudományos álláshelyet, segítve ezzel a helyi tudományos és szakmai feldolgozó munkát. A tapasztalat szerint 1 FTE egy év alatt 26 ifm-t, 2300 rekordot (kb. 200 csomót) tud feldolgozni a digitalizálásra előkészítő munkálatok mellett. Digitalizálásra előkészítés nélkül, a lapszámozás elhagyásával ennél több elvégezhető, ezért van remény arra, hogy a projekt futamideje alatt nemcsak e két megyei anyagot, de a szomszédos megyék anyagát (pl. Tolna Megyei Levéltár) is sikerül feldolgozni.

ad IV.

A projekt egyik fő célkitűzése, hogy a kataszteri térkép- és iratanyag kataszterét előkészítse (A kataszter katasztere, „Négyzetkataszter”). Az adatbázis településszinten tartalmazza majd az arra vonatkozó irattípust (kataszteri térkép, birtokvázlat, telekkönyv, határleírás stb.), annak keletkezési idejét, az irat jelzetét, az őrző intézményt, valamint a hozzáférés szintjeit (csak helyszínen papír alapon, elektronikusan helyi hálózaton, CD-n, online módon kutatható). Az adatokból több szempontú térkép állítható össze, amely a forrásbázis időbeli és térbeli fejlődését, valamint fennmaradását vizuálisan jeleníti meg. A településre kattintva a rá vonatkozó valamilyeni információ előhívható. Az adatbázisban az MNL OL, a most feldolgozandó megyei anyag, valamint a pozsonyi Geodézia és Kartográfia Központi Levéltára térkép- és iratanyagát, és mintaként a Román Nemzeti Levéltár Maros Megyei Hivatalában őrzött kataszteri térképek adatait tüntetjük fel.

3. Az alkalmazott kísérleti módszer

- a) A kataszteri iratok digitalizálását olyan külső partnerrel végeztetjük el, amelyik annak publikálását is megvalósítja.
- b) A külföldi kutatások alkalmával arra törekszünk, hogy amit lehet, digitális felvétel formájában is hazahozzunk, hogy azok feldolgozását itthon végezhessük el. A pozsonyi anyag feldolgozásában jelentős segítség, hogy jó kapcsolatot ápolunk az ottani levéltár igazgatójával. Az előkészítő munkálatokat levelezés útján tudjuk végezni, és csak akkor kell pozsonyi kutatást folytatni, ha az anyagról jegyzék nem áll a rendelkezésre (mert bár van, de publikusan nem hozzáférhető). Az erdélyi anyag kutatását a tapasztalatok alapján a helyszínen kell végezni, mert a rendelkezésre álló jegyzékeket nem küldik meg.
- c) A Személyi adattár kialakítását Access programban létrehozott űrlapokon végezzük, az eredményeket évente pdf formában közzé tesszük.
- d) A megyei anyagot a gyakran frissülő Scope levéltári nyilvántartásba betöltjük, és a rekordokhoz a digitálisan már rendelkezésre álló anyagokat hozzákapcsoljuk, a képeket online elérhetővé tesszük. A korábban digitalizált kataszteri térképek állományát a levéltár szervereire feltöltjük, a digitális képállományból a Scope levéltári nyilvántartó rendszerbe az adatok rögzíthetők.
- e) A „Négyzetkataszter” számára az adatokat Excel-formátumban készítjük el, az adatbázist és a GiS-alapú térképeket külső vállalkozó készíti el, mert ebben nekünk nincsen gyakorlati tudásunk.

4. Valószínűsített eredmények

1. A kataszteri felmérés korai időszakának (1850–1867) levéltári forrásai ismertek lesznek.
2. A kataszteri felmérések térképei és iratai 2 megyei levéltárban darabszinten leírva bekerülnek a levéltári nyilvántartó rendszerbe.

3. A kataszteri térképek és iratok online elérhetővé menynyiségileg folyamatosan növekszik, tértől és időtől független kutatást téve lehetővé.
4. A kataszteri felmérésben részt vevő személyi állományból országos hasznosítású prozopográfiai adattár és névtér készül.
5. A „Négyzetkataszter” adatbázis megteremti a lehetőségét annak, hogy településszinten lekérdezhető legyen a vonatkozó kataszteri térkép- és iratanyag, őrzőhellyel és hozzáférési lehetőségekkel együtt.

5. Kutatási infrastruktúra (eszközök, személyi állomány)

A K 105 886 OTKA-projekt tapasztalatai alapján egy teljes munkaidős pályázati álláshely (= 1 FTE) 1 év alatt 26 ifm levéltári anyag feldolgozását végezheti el (kb. 200 csomó, 2300 rekord). A projektben a másképp nem elvégezhető adatfeltárás személyi költségeit kell biztosítani. A számítógépes feldolgozás (4 év!) zavartalansága érdekében az MNL OL infrastruktúráját meg kell erősíteni.

a) Eszközigeény

- a1) A megyei levéltárakban folyó adatfeltárás számára összesen 4 laptop, 2 nagy monitor.
- a2) Az MNL OL számára 1 asztali gép nagy monitorral és 1 laptop.
- a3) A kommunikációs és informatikai háttér az MNL biztosítja (rezsiköltségben érvényesítve).

b) Személyi állomány

- b1) A munka elvégzését a MOL két munkatársa, Reisz T. Csaba (projektvezető) és Török Enikő, a Térképtár referense (senior kutató) irányítja. Munkájukat munkaidejük 20%-ában végzik (0,2 FTE), a projektből 95–95 000 Ft havi juttatást kapnak (48 hónap).
- b2) A kataszteri iratok feldolgozását 2 fő rész-munkaidős (0,5 FTE), később felveendő kutató végzi. E kutatókkal szembeni elvárás a történelem, levéltár, könyvtár, földrajz vagy térképész szakon szerzett legalább BA fokozatú egyetemi diploma megléte, és aján-

latos a pár év szakmai tapasztalat. E kutatók alkalmazása: 2020. január 1-jétől 2023. november 30-ig (47 hó). Tervezett költség a közalkalmazotti bértábla szerint: 195 000 Ft + 20 000 Ft egészségkockázati pótlék/fő/ teljes állás/hó.

- b3) A megyei levéltárakban a fiatal kutató munkáját a levéltári nyilvántartás vezetésében és a levéltári feldolgozó munkában tapasztalt levéltáros kolléga segíti (0,1 FTE), ezért 20 000 Ft/fő/hó juttatásban részesülnek a projekt keretében (48 hónap).
- b4) Az első évben megbízásos szerződéssel alkalmazott kutató a „négyzetkataszter” számára szükséges poligon alaptérkép elkészítéséhez (Az 1910–1912 között készült vármegegyék földadókataszteri beosztásának átnézeti vázlata, 1:144 000 alapján), 800 000 Ft.

c) Dologi költségek

- c1) A külföldi kutatásokat a projekt négy évben végezzük, ennek utazási és szállásköltségére 200 000 Ft/év-et, napidíjra 68 000 Ft/évet terveztünk.
- c2) A kataszteri iratok digitalizálásának költségeire (40 Ft/felvétel) 200 000 felvétel (400 000 oldal) digitalizálásával számolva 8 000 000 Ft szükséges.
- c3) A GiS-alapú „négyzetkataszter” adatbázis létrehozásának költségei: alaptérkép azonosítókkal egybekötése (254e Ft); a

nézegetőprogramban adatbázis településenkénti megjelenítése (1270e Ft), településlekérdezés fejlesztése (681e Ft), lekérdezések előállítás és tematikus színezése (381e Ft), kész térképek és program összerakása, futtatható adatbázis készítése (254e Ft).

Az NKFI értékelése

„A történelem zsűri kiemelten támogatónak ítélte a pályázatot. A bírálók véleménye összhangban állt, és mindkettő egyaránt támogatásra méltónak ítélte, mint a 19. századi magyar társadalom- és gazdaságtörténet egyik legfontosabb forráscsoportjának, a kataszteri felmérések iratanyagának és térképeinek digitalizálását és publikussá tételét megcélzó vállalkozást. A pályázat két referálója is egyértelműen pozitívan ítélte meg a pályázatot és a bírálóknál magasabb pontszámra értékelték, ezzel a legjobbak közé emelték a projektet. A bírálók pontszámát valószínűleg befolyásolta a senior kutatók kevésbé értékelhető publikációs és citációs teljesítménye, a vezető kutató ugyanakkor már korábbi OTKA-projektben bizonyított, nemzetközi viszonylatban is elismert és kiváló szakember, az általa összefogott kutatás minden bizonnyal eredményesen zárul majd. A költségvetés határozottan átgondolt, és minden kétséget kizáróan reális.”*

Reisz T. Csaba

* A részletes értékelést l. a projekt honlapján (www.negyzetkataszter.hu)